ངོ་དེབ་སོགས་སྤྱི་ཚོགས་དྲ་རྒྱའི་ནང་དོན་དམ་གྱི་གྲོགས་པོའི་གྲངས་ཚད་ ༡༥༠ ཙམ་ཡིན།
ཉམས་ཞིབ་པ་ཚོས་ང་ཚོའི་ངོ་དེབ་སོགས་ནང་དོན་དམ་གྱི་གྲོགས་པོའི་གྲངས་ཚད་ ༡༠༠༠ འམ་ ༥༠༠ སོགས་ཡོང་མི་སྲིད་ཟེར་། མ་ཟད་གྲོགས་པོའི་གྲངས་ཚད་ ༢༠༠ ལས་མང་བ་ཡང་ཡོང་གི་མེད་པ་བཤད་འདུག དེ་ཡང་མི་ཞིག་གི་ཀླད་པའི་ནུས་སྟོབས་དང་རང་གི་ལས་ཞོར་ཐོབ་པའི་བར་གསེང་སོགས་གཞིར་བཞག་ནས་དཔྱད་ན་རང་གི་མི་ཚེ་དངོས་ཀྱི་གནས་སྟངས་བཞིན་སྤྱི་ཚོགས་དྲྭ་རྒྱའི་ནང་དོན་དངོས་སུ་གཅེས་འཛིན་བྱེད་པའི་གྲོགས་པོ་ ༡༥༠ ལས་མང་བ་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་དེ་ཡིན། དེ་ལས་མང་བའི་གྲོགས་པོ་
རྣམས་ནི་རང་གི་ངོ་ཤེས་ཙམ་མམ་ཡང་ན་འབྲེལ་ཡོད་ཙམ་ཆགས་ཡོད། དོན་དམ་གྱི་གྲོགས་པོའི་གྲངས་ཚད་ ༡༥༠ དེ་ལ་ཌན་བྷར་ (Dunbar) གྲངས་ཟེར་བ་དང་། འདི་
ནི་ཨིན་ཇིའི་འཕེལ་འགྱུར་སེམས་ཁམས་རིག་པ་བ་རོ་བྷིན་ ཌན་བྷར་ (Robin Dunbar) གྱིས་བཤད་པའི་གྲངས་ཞིག་ཡིན་པ་དང་ཉམས་ཞིབ་འདིའི་རྩོམ་པ་པོ་ཡང་ཡིན།
ཁོང་གིས་གྲངས་ཚད་ ༡༥༠ དེ་ཏག་ཏག་ཡིན་དགོས་ཀྱི་མེད་པ་དང་རང་ཉིད་ཀྱི་གྲོགས་པོའི་འདུ་ཤེས་ཤུགས་ཆེ་ཆུང་ཇི་ལྟར་ཡིན་མིན་ལ་ལྟོས་ནས་ཨང་ཀི་དེར་ཁྱད་པར་
ཏོག་ཙམ་ཡོད་པ་གསུངས་འདུག མི་ཁ་ཤས་ལ་ངོ་དེབ་ནང་གྲོགས་པོ་ ༥༠༠ འམ་སྐབས་རེ་ ༡༠༠༠ ལས་མང་བ་ཡོད་སྲིད་པ་མ་ཟད་ཡོང་གི་ཡོད་ནའང་འདི་ནི་ང་ཚོས་
རང་གི་འབྲེལ་ཡོད་ཙམ་གྱི་མི་སྣ་ཁག་སོ་སོའི་གྲོགས་པོའི་ཁུངས་སུ་བཞག་པ་ཙམ་ལས་གྲོགས་པོའི་གྲངས་འབོར་དངོས་མིན། སློབ་དཔོན་ཌན་བྷར་ལགས་ཀྱིས་མིའི་འབྲེལ་བ་ལ་རང་དང་ཉེ་ཤོས་ནས་ཐག་རིང་བར་རིམ་པ་མང་པོ་བཞག་ཡོད།
སྤྱི་ཡོངས་ནས་བཤད་ན་ང་ཚོར་ཧ་ཅང་ཉེ་བོར་འཛིན་པའི་གྲོགས་པོ་ ༥ དང་གྲོགས་པོ་ཡག་ཤོས་འཛིན་པ་ ༡༥ དང་། གྲོགས་པོ་ཡག་པོ་འཛིན་པ་ ༥༠ དང་། གྲོགས་པོ་
ཙམ་འཛིན་པ་ ༡༥༠ དང་། རང་དང་འབྲེལ་ཡོད་འཛིན་པ་ ༥༠༠ དང་། ངོ་ཤེས་ཙམ་ཡིན་པ་ ༡༥༠༠ བཅས་ཡོད་པ་བཤད་ཡོད། འདིའི་ནང་ནས་གྲངས་ ༡༥༠ རིམ་པ་
གལ་ཆེ་བར་འཛིན་ཆོག་པ་དང་རིམ་པ་འདིས་རང་ཉིད་དང་འབྲེལ་བ་དངོས་སུ་ཡོད་པའི་མིའི་གྲངས་ཚད་དང་གཅེས་སྐྱོང་བྱེད་པའི་གྲོགས་པོའི་གྲངས་བསྟན་ཡོད། ངོ་དེབ་
སོགས་སྤྱི་ཚོགས་དྲྭ་རྒྱའི་ནང་མིའི་འབྲེལ་བའི་བར་ལ་འདུ་ཤེས་འདྲ་མིན་གྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་དེ་ངོས་འཛིན་ཐུབ་ཀྱི་མེད། ཉམས་ཞིབ་འདིས་མིའི་འབྲེལ་བ་དེ་གནད་དོན་
གཙོ་བོ་གཉིས་ཀྱིས་ཐག་གཅོད་བྱེད་པ་དང་། དེ་ལས་དང་པོ་ང་རང་ཚོའི་ཀླད་པས་འབྲེལ་བ་ཇི་ཙམ་ཉར་ཐུབ་པའི་ནུས་པ་དང་། གཉིས་པ་དུས་ཚོད་ཇི་ཙམ་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་
པ་བསྟན་ཡོད། ཡང་ང་ཚོས་གྲགས་ཆེན་གྱི་མི་སྣ་གཞས་པ་ཚོ་དང་ཆབ་སྲིད་པ་དེ་བཞིན་ཆེད་ལས་པ་གཞན་ཚོའི་ངོ་དེབ་ཀྱི་གྲོགས་གྲངས་དེ་རྩིས་རྒྱུ་མེད། ཁོང་རྣམ་པས་ངོ་དེབ་ལ་སོགས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་དྲ་རྒྱ་འདི་རིགས་རང་ལ་དགའ་མོས་ཡོད་པའི་མིའི་གྲངས་འབོར་མཚོན་པ་མ་གཏོགས་དངོས་སུ་ངོ་ཤེས་ཡོད་པའི་གྲོགས་པོར་འཛིན་གྱི་མེད།

ཚན་རིགགཉན་འཇོམས་སྨན་འགའ་ཞིག་གིས་ཕྲུ་གུའི་ཁོག་
པའི་སྐྱེ་དངོས་ཕྲ་རིགས་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་གི་
ཡོད།
གཉན་འཇོམས་སྨན་རིགས་ཁག་གཅིག་གིས་ཕྲུ་གུའི་ཁོག་པའི་སྐྱེ་དངོས་

གནས་སྟངས་ལ་འགྱུར་བ་ཤུགས་ཆེ་གཏོང་བ་དང་འགྱུར་བ་དེ་ཡང་ལོ་
གཉིས་ཙམ་རིང་གནས་ཀྱི་ཡོད་པ་ཚན་རིག་པས་ཉམས་ཞིབ་ནང་བརྙེད་ཡོད།
ཉམས་ཞིབ་འདི་ཕྷིན་ལེནཌ་ནང་ཕྲུ་གུ་ལོ་ ༢ ནས་ ༧ བར་ཡིན་པ་ཚོར་བརྟག་དཔྱད་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེ་ཡང་ཆམ་པ་དང་དབུགས་གཏོང་ལེན་མ་ལག་ལ་གཉན་ཁ་ཕོག་པར་བཅོས་ཐབས་ཆེད་གཉན་འཇོམས་སྨན་སྤྲད་པའི་ཕྲུ་གུ་དག་ཡིན། ཕྲུ་གུ་དེ་ཚོར་གཉན་འཇོམས་སྨན་སྤྲད་པའི་ཟུར་ཕོག་དང་ཕན་གནོད་དཔྱད་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་ཁོང་ཚོའི་ཁོག་པའི་ནང་ཡོད་པའི་ཕྲ་འབུའི་གནས་བབ་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་གཏོང་བ་མ་ཟད། དབུགས་འཚང་དང་། རྒྱགས་ནད་སོགས་ནད་ངན་གཞན་སྣ་འདྲེན་བྱེད་ཚུལ་མཐོང་ཡོད།
གཉན་འཇོམས་སྨན་དེ་རིགས་ཀྱིས་ཕྲུ་གུའི་ཁོག་པའི་ནང་གནས་པའི་སྐྱེ་དངོས་ཕྲ་རབ་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ངན་པ་ཕོགས་ལུགས་ཤུགས་ཀྱིས་བསྟན་པས། འདིས་ཕྲུ་གུའི་ནད་འགོག་མ་ལག་དང་འཇུ་བྱེད་མ་ལག་གི་ནུས་པ་དང་ཤུགས་རྐྱེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཁོག་པའི་ནང་ཡོད་པའི་ཕྲ་འབུ་དེ་དག་ང་ཚོར་སྔོན་འགོག་དང་འཇུ་བྱེད་ཆེད་ཤིན་ཏུ་མཁོ་བ་ཡིན།
ཝ་ཇེ་ནིན་ཇེན་ (Wageningen University) གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭའི་སློབ་དཔོན་ཝི་ལི་ཡམ་ཌེ་ཝོས་ (Willem de Vos) དང་ཁོང་གི་ལས་རོགས་ཚོས་ལོ་ ༢ ནས་ ༧ བར་གྱི་ཕྲུ་གུ་གྲངས་ ༡༤༢ ཙམ་ལ་དཔྱད་ཞིབ་བྱས་པ་དང་། དེ་ཡང་ཕྲུ་གུ་ཚོའི་ཆབ་ཆེན་ནང་ཕྲ་འབུའི་གནས་སྟངས་དང་། གཉན་འཇོམས་སྨན་གང་ཞིག་བཟས་པ། དེ་བཞིན་ཕྲུ་གུ་སོ་སོའི་རང་གི་གཟུགས་པོའི་ལྗིད་ཚད་དང་། འབྱུང་ཁམས་ལ་མི་འཕྲོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཡོད་མེད་སོགས་ཕྱོགས་དུ་མ་ནས་གནས་ཚུལ་འདྲ་མིན་གཞི་ལ་བཞག་ནས་དཔྱད་པ་བྱས་ཡོད་འདུག ཕྲུ་གུར་མང་ཤོས་སྤྲད་པའི་གཉན་འཇོམས་སྨན་ནི་པེ་ནི་སི་ལིན་ (penicillin) དང་ཨེ་ཛི་ཐ་རོ་མཡི་སིན་ (azithromycin) གཉིས་ཆགས་ཡོད། དེ་གཉིས་པོ་ལས་པེ་ནི་སི་ལིན་སྨན་གྱིས་ཁོག་པའི་ནང་གི་སྐྱེ་དངོས་ཕྲ་རབ་ཀྱི་གྲངས་ཚད་དང་སྤུས་ཚད་ལ་ཨེ་ཛི་ཐ་རོ་མཡི་སིན་སྨན་ལྟར་ཤུགས་རྐྱེན་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་དང་། ཨེ་ཛི་ཐ་རོ་མཡི་སིན་གཉན་འཇོམས་སྨན་ཟས་པའི་ཕྲུ་གུའི་ཁོག་པའི་སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་གནས་སྟངས་དེ་སྤྱིར་བཏང་གི་གནས་སྟངས་སུ་འགྱུར་བར་ལོ་གཉིས་ཙམ་འགོར་གྱི་ཡོད་འདུག དེར་བརྟེན་གཉན་འཇོམས་སྨན་གྱི་རིགས་གང་ཡིན་པ་ཤེས་རྒྱུ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན།

ཨོ་སེ་ཊོ་རེ་ལི་ཡའི་ཨེ་ཌི་ལེཌ་གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭའི་ (Adelaide University, Australia) གནའ་བོའི་ཌི་ཨེན་ཨེ་བསྟི་གནས་ཁང་གི་མཁས་དབང་ལོ་ར་ཝེ་རིཇ་ལགས་ (Dr Laura Weyrich) ཀྱིས་གཉན་འཇོམས་སྨན་དང་ཕྲུ་གུའི་ཡུན་རིང་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པའི་འབྲེལ་བ་བསྟན་པའི་དཔྱད་ཞིབ་འདི་ནི་ཆེས་ཐོག་མའི་དཔྱད་ཞིབ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ང་ཚོས་ཕྲུ་གུར་གཉན་འཇོམས་སྨན་རིགས་གང་ཞིག་སྤྲོད་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་སྨན་འདི་དག་ལས་ཕྲུ་གུའི་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་གང་འདྲ་ཞིག་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་དགོས་ཅེས་གསུངས་ཡོད། ལོ་ལྔ་ཙམ་སྔོན་ནས་ད་བར་ང་ཚོས་གཉན་འཇོམས་སྨན་དང་ནད་རིགས་བར་འབྲེལ་བ་གང་ཡོད་མིན་འཚོལ་ཆེད་དཔྱད་ཞིབ་མང་པོ་བྱས་ཡོད་ནའང་དེ་ཚང་མ་ཙི་ཙིའི་ཐོག་བྱས་ཡོད་སྟབས་ཞིབ་ཚགས་པོའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་ཀྱི་མེད། ཡིན་ནའང་ཉམས་ཞིབ་འདིས་གཉན་འཇོམས་སྨན་ྲརིགས་འདྲ་མིན་ལ་ནང་ཁུལ་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་དང་། སྤྱིར་གཉན་འཇོམས་སྨན་སྤྱིའི་སྐོར་གནས་ཚུལ་ཤེས་དགོས་ཀྱི་ཡོད་ནའང་དེ་ལས་གཉན་འཇོམས་སྨན་རིགས་གང་ཞིག་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་གང་འདྲ་ཞིག་ཡོད་མེད་ཤེས་རྒྱུ་གལ་ཆེ་ཡིན། དེ་ཙམ་མ་ཟད་ང་ཚོས་ནད་གང་ཞིག་ལ་གཉན་འཇོམས་སྨན་གང་ཞིག་གཏང་དགོས་མིན་ཐད་དོ་སྣང་ཞིབ་ཚགས་བྱེད་དགོས། དཔེར་ན། ཕྲུ་གུའི་རྣ་ལ་གཉན་ཁ་རྒྱབ་ཡོད་པ་དང་མིད་པར་སྨ་བཟོས་པ་གཉིས་པོར་གཉན་འཇོམས་སྨན་གང་བྱུང་སྤྲོད་རྒྱུ་མེད།

ཡུན་གནས་ཤུགས་རྐྱེན།
མཱུར་གྷོཀ་ (Murdoch) ཕྲུ་གུའི་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་སློབ་དཔོན་མི་མི་ཏཱང་ལགས་ (Mimi Tang) ཀྱིས་ “དཔྱད་
ཞིབ་འདིས་ཁོག་པའི་ནང་གི་སྐྱེ་དངོས་ཕྲ་རབ་དང་གཉན་འཇོམས་སྨན་གྱིས་ཕྲུ་གུའི་ཐོག་མའི་མི་ཚེ་ནང་ཤུགས་རྐྱེན་ཇི་ཞིག་སྤྲོད་མིན་ཐད་གནས་ཚུལ་གསལ་དུ་བཏང་ཡོད་པ་དང་ཆབས་གཅིག་མིའི་མི་ཚེའི་ནང་གི་ཐོག་མའི་ལོ་ཤས་ནང་སྐྱེ་དངོས་ཕྲ་རབ་རིགས་དེ་ཚོ་ལུས་པོའི་ནད་འགོག་མ་ལག་དང་འཇུ་བྱེད་མ་ལག་གི་ནུས་པ་གོང་འཕེལ་ཆེད་གལ་འགངས་ཡིན་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།” ཅེས་གསུངས་ཡོད། ད་དུང་ཁོང་གིས་གཉན་འཇོམས་སྨན་གྱིས་གྲོད་ཁོག་ནང་གི་ཁོར་ཡུག་ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་བ་མ་ཟད་རྗེས་སོར་གཉན་ཁ་ དྲག་སྐྱེད་བྱུང་བའི་རྗེས་སུའང་འགྱུར་བ་མུ་མཐུད་གཏོང་བ་ཤེས་རྒྱུ་དེ་གལ་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད་ པ་དང་
སྨན་འདི་རིགས་ལས་ཕྱིས་སུ་ནད་གཞི་གཞན་ཕོག་པའི་ཉན་ཁ་ཡོད་པ་ཤིག་གསུངས་འདུགཡིན་ནའང་གཉན་འཇོམས་སྨན་དང་ཕྱིས་སུ་དབུགས་འཚང་ནད་དང་རྒྱགས་ནད་སོགས་བར་
འབྲེལ་བ་ཡོད་ཞེས་པ་དེ་གནས་ཚུལ་དོན་གཉེར་བྱེད་དགོས་པ་དང་ད་ལྟའི་འཆར་དཔྱད་ཡུལ་
གྲངས་ཐོ་ཉུང་དྲག་པས་དཔྱད་པ་བསྐྱར་དུ་བྱེད་དགོས་པའི་བསམ་འཆར་བཏོན་ཡོད།

༄༅། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་པར་སྐྲུན་ཞུས། སྤྱིའི་འདོན་ཐེངས་ ༡༨། ༢༠༡༦།༣།༣༠ སྒོར་ ༡༠།

བྱེ་ཐང་ས་ཁུལ་དུ་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་

པས་ཆར་ཞོད་ཆེ་རུ་འགྲོ་བཞིན་པ།

ཚན་རིག་པའི་རྟོག་ཞིབ་གསར་པ་ཞིག་ནང་ཨོ་སེ་ཊོ་རེ་ལི་ཡའི་ (Australia) བྱེ་ཐང་ས་ཁུལ་དུ་གོ་ལའི་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་ཆར་པ་འབབ་ཚད་མཐོ་རུ་འགྲོ་བ་བརྙེད་ཡོད། ཉམས་ཞིབ་འདིས་དེ་སྔ་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་སྐམ་ཤས་ཅན་གྱི་ས་ཁུལ་རྣམས་སྐམ་ཤས་ཆེ་རུ་འགྲོ་བ་དང་། རླན་གཤེར་ཅན་གྱི་ས་ཁུལ་རླན་གཤེར་ཆེ་རུ་འགྲོ་བ་འདོད་པའི་དེ་སྔའི་བསམ་ཚུལ་དང་ལྡོག་ཕྱོགས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ཤིག་བསྟན་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བསམ་ན་བྱེ་ཐང་ཁུལ་དུ་སྐམ་ཤས་ཆེ་རུ་ཕྱིན་པ་དེས་ཕན་ཐོགས་ལས་ས་གནས་གཞན་ལ་གནོད་སྐྱོན་ཅན་གྱི་ཤུགས་རྐྱེན་མང་བ་ཡོད་པ་དངོས་ཡོད་ཡིན་ལ། གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་ཤུགས་རྐྱེན་ངན་པ་སྤྱིའི་ལྟ་སྟངས་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་མེད། དཔྱད་ཞིབ་འདི་ནི་ལྷོ་ཝེལ་སི་གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭའི་ (University of New South Wales) གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ཚན་རིག་པས་འགོ་འཛུགས་བྱས་པ་དང་འདིའི་ནང་གནས་ཚུལ་གསར་བརྙེད་གང་བྱུང་བ་རྣམས་རང་བྱུང་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ཞེས་པའི་དུས་དེབ་ནང་དཔར་འགྲེམས་བྱས་ཡོད།
གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ཉམས་ཞིབ་ལྷན་ཁང་གི་མཁས་དབང་མཱར་ཀུས་ཌོ་ནེཌ་ལགས་ (Markus Donat) ཀྱིས་ “གོ་ལའི་ས་ཁུལ་སྐམ་ཤས་ཆེ་ས་དང་རླན་ཤས་ཆེ་ས་གཉིས་ཀར་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་ཤུགས་རྐྱེན་ཚབས་ཆེ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དང་། སྐམ་ཤས་ཆེ་ཁུལ་དུ་རླུང་ཁམས་ཀྱི་ཚ་དྲོད་འཕར་སྐབས་རླན་གཤེར་འཛིན་པའི་ནུས་པ་ཆེ་རུ་འགྲོ་བ་དང་མཐར་ཆར་བ་མང་བ་འབབ་པ་སོགས་ཡོང་གི་ཡོད།” ཅེས་བཤད་ཡོད། ད་དུང་ཁོང་གིས་ཟེར་ན། “ཨོ་སེ་ཊོ་རེ་ལི་ཡའི་དཀྱིལ་ཁུལ་དང་ཁེ་ལི་ཕོར་ནི་ཡ་ (California) དང་། དབུས་ཨེ་ཤི་ཡ་དང་ལྷོ་ཨ་ཕི་རི་ཀ་བཅས་གོ་ལའི་ཡུལ་གྲུ་འདིའི་ཚོའི་ནང་ཆར་པ་འབབ་ཚད་མཐོ་རུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་པ་ཉམས་ཞིབ་འདི་ལས་སྔོན་དཔག་གསལ་པོ་བྱེད་ཐུབ།” པ་བཤད་ཡོད། དེར་བརྟེན། གོ་ལའི་བྱེ་ཐང་ས་ཁུལ་དུ་རྒྱུན་ལྡན་ལས་མང་བའི་ཆར་པ་འབབ་རྒྱུ་དང་། ས་ཁུལ་སོ་སོའི་ཁོར་ཡུག་གི་གནས་སྟངས་ལ་གཞིག་ནས་འགྱུར་བ་སྣ་མང་ཡོང་རྒྱུའི་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ། སྤྱིར་བྱེ་ཐང་ཅན་གྱི་ས་ཁུལ་འདི་དག་ནང་ཆར་པ་འབབ་ཚད་མཐོ་རུ་འགྲོ་ནའང་ཐན་པ་མེད་པ་མི་འགྱུར་ལ་ནགས་ཚལ་ཅན་དུ་འགྱུར་མིན་ཚོད་དཔག་བྱེད་དཀའ་བ་ཆགས་ཡོད། སྤྱིར་སྟངས་བྱས་ན་གོ་ལའི་ཚ་དྲོད་ཆེ་རུ་འགྲོ་སྐབས་གཤེར་གཟུགས་རླངས་འགྱུར་འགྲོ་བའི་རིམ་པ་མཐོ་རུ་འགྲོ་བ་དང་དེ་ལས་ཆར་པ་འབབ་ཚད་མཐོ་རུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ནའང་དེ་ཙམ་གྱིས་ཕན་གནོད་ཅི་འབྱུང་ཤོད་དཀའ་བ་ཆགས་ཡོད། ཨོ་སེ་ཊོ་རེ་ལི་ཡའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་སྐྱེན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། རྒྱུན་དུ་ནགས་ཚལ་མེ་ཤོར་བ་དང་། ཆུ་ལོག་རྒྱུག་པ། སྐབས་རེ་ཐན་པ་དང་གྲང་ཐལ་ཤོར་བའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་ལ། དེང་སྐབས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་དཀའ་ལས་འདི་རིགས་གཞི་ལྗི་རུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད།

ཚན་རིག་པས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་དང་ཆ་མི་སྙོམ་པའི་

འབྱུང་རྐྱེན་བར་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད།

ཆུ་ལོག་དང། ཚ་རླུང་། ཐན་པ་སོགས་ཆ་མི་སྙོམ་པའི་འབྱུང་རྐྱེན་རིགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཚེ་སྲོག་དང་དཔལ་འབྱོར་གཉིས་ཀར་གནོད་སྐྱོན་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེང་དུས་ཚན་རིག་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་ཚོས་འདི་འདྲའི་ཆ་མི་སྙོམ་པའི་འབྱུང་རྐྱེན་རིགས་མིའི་བྱ་སྤྱོད་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བའི་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་བྱེད་པ་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་ལ། གནས་ཚུལ་
འདི་ཁ་ཇེ་གསལ་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད།
དེ་སྔ་ཡིན་ན་ཚན་རིག་པས་རང་བྱུང་གི་རྐྱེན་ངན་གོད་ཆག་རིགས་དང་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གཉིས་བར་འབྲེལ་བ་
ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་བཤད་བྱེད་པར་དོགས་ཟོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། མི་མང་པོས་རླུང་འཚུབ་སཱེན་ཌི་ (Sandy) ཞེས་པ་
དེ་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་མིན་གྱི་དྲི་བ་ཡང་སེ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ནའང་ཚན་རིག་པས་རླུང་འཚུབ་ཡོང་བར་
རྐྱེན་དུ་མ་ཡོད་སྟབས་འདིའི་ལན་ཏག་ཏག་གཅིག་རྒྱབ་ཐུབ་ཀྱི་མེད། དེར་རྟེན་རང་བྱུང་གི་རྐྱེན་ངན་གོད་ཆག་རིགས་མང་
དུ་ཡོང་བ་དང་ཚབས་ཆེ་རུ་འགྲོ་བ་སོགས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གཅིག་པུའི་རྐྱེན་གྱི་ཡིན་མི་སྲིད་པ་འདོད་ཀྱི་ཡོད། ཡིན་ནའང་ད་ཆ་ཚ་རླུང་དྲག་པོ་དང་གྲང་ངར་ཆེ་བ། དེ་བཞིན་ཆར་ཞོད་ཆེ་བ་དང་ཐན་པ་ཡོང་བ་སོགས་མིའི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་རྐྱེན་པས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོང་བ་ཡིན་པ་ཚན་རིག་པ་ཁག་གཅིག་གིས་གདེང་ཚོད་ཆེན་པོས་ཐོག་ནས་ཤོད་བཞིན་ཡོད། ལོ་བཅུ་ཕྲག་གཅིག་སྔོན་ཉམས་ཞིབ་པས་རང་བྱུང་རྐྱེན་ངན་གོད་ཆག་དང་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་བར་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་ཤོད་སྐབས་རྩོད་གླེང་དུ་མ་བྱུང་ཡོད་ནའང་ད་ལྟའི་ཆར་ཚན་རིག་པ་མང་པོས་མོས་མཐུན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།
ང་ཚོས་རང་བྱུང་གི་རྐྱེན་ངན་གོད་ཆག་རིགས་ཅིའི་ཕྱིར་དང་ཇི་ལྟར་ཡོང་གི་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་ཤེས་དགོས་ཀྱི་ཡོད། དེ་ལྟར་ཤེས་དགོས་པ་དེ་གཞུང་ཙམ་མ་ཟད་ཚོང་འབྲེལ་ལའང་གལ་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། དཔེར་ན། གལ་ཏེ་རང་ཉིད་ཚོང་ལས་གཙོ་འཛིན་པ་ཤིག་ཡིན་པ་ན་ས་ཁུལ་བྱེ་བྲག་པ་གཅིག་ནང་མ་འོངས་པར་ཐན་པ་ཡོང་སྲིད་མིན་གྱི་གནས་ཚུལ་དེ་ཤེས་ན་ས་ཁུལ་དེའི་ནང་དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་ཚོང་རྫས་གཏོང་ཐུབ་པ་སོགས་ཀྱི་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་ཐུབ་པ་དང་ཁེ་འབབ་གསོག་སྒྲུབ་ཐུབ་པ་ཡོང་གི་ཡོད།
ཚན་རིག་པས་རང་བྱུང་གོད་ཆག་རྣམས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་ཡིན་པར་གསལ་སྟོན་བྱེད་ཆེད་གནས་སྟངས་གཙོ་བོ་གསུམ་ལ་གཞི་བཅོལ་ཡོད། དང་པོ། རང་བྱུང་གོད་ཆག་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་བྱུང་བ་དེར་རྐྱེན་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཆ་གཞན་ཡོད་མེད་གནས་ཚུལ་གསལ་པོ་ཤེས་དགོས། གཉིས། གོད་ཆག་དེ་དག་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་རང་བྱུང་རྐྱེན་ངན་ཡིན་མིན་ཐད་རྩད་ཞིབ་གནན་མོ་བྱེད་དགོས། གསུམ་པ། འབྱུང་རྐྱེན་དེ་དག་གཅིག་མཚུངས་ཤིག་གློག་ཀླད་ནང་བསྐྱར་སྐྲུན་བྱེད་ཐུབ་པ་དགོས་ཡོད། དཔེར་ན་རླུང་འཚུབ་བམ་ཊཡི་ཕུན་ (typhoon) རིགས་དཔྱད་སྐབས་འབྱུང་རྐྱེན་འདིའི་ཤུགས་ཚད་ངེས་མེད་དང་། ལོ་དུས་རིང་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྙན་ཐོ་ཏག་ཏག་མེད་པ་དང། གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ལས་གོད་ཆག་འདི་བྱུང་བའི་ཁུངས་སྐྱེལ་དང་འགྲེལ་བཤད་བརྟན་པོ་མེད་པ་སོགས་ཀྱི་རླུང་འཚུབ་བྱེ་བྲག་པ་གཅིག་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་བྱུང་བ་གསལ་པོ་བརྗོད་མི་ཐུབ་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

གནམ་གཤིས་འགྱུར

གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ལས་མིའི་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་

ཤུགས་རྐྱེན་ཇི་ལྟར་སྤྲོད་ཐུབ་བམ།

སེམས་ཀྱི་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་གནས་སྟངས། འགོ་ནད་ཁྱབ་གདལ་དང་ཟས་བཅུད་ཉམས་པའི་དཀའ་ངལ་སོགས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་དཀའ་ངལ་ཇེ་མང་དང་ཇེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། སྤྱིར་ང་ཚོས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་ཤུགས་རྐྱེན་སྐོར་ཤོད་སྐབས་ཕལ་ཆེ་བ་ས་མཐོའི་འཁྱག་རོམ་ཞུ་བ་དང་རྒྱ་མཚོའི་མཐོ་ཚད་འཕར་བ། དེ་བཞིན་དྲག་ཆར་འབབ་པ་སོགས་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་སྐོར་ཡིན་ནའང་། དོན་དངོས་ཐོག་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་ཤོས་དེ་མིའི་འཕྲོད་བསྟེན་ཐོག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་ཚན་རིག་པ་དང་ཆབ་སྲིད་པ། དེ་བཞིན་མི་སྒེར་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་རང་ཉིད་ལ་འཕྲད་བཞིན་པའི་དངོས་ཡོད་དཀའ་ངལ་ཞིག་ཆགས་ཡོད། རྒྱུ་རྐྱེན་མང་བ་དང་མགོ་རྙོག་རང་བཞིན་ལ་བརྟེན་ནས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གིས་མིའི་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ག་ཚོད་དང་ཚུལ་ཇི་ལྟར་བྱེད་མིན་དེ་བཤད་ཐུབ་རྒྱུ་དཀའ་མོ་ཡིན་ནའང་གོ་ལའི་ཚ་དྲོད་འཕར་རིམ་བཞིན་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་རུ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་ཤེས་གསལ་རེད།
གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་ལ་བརྟེན་ནས་འཕྲོད་བསྟེན་ཐོག་ཤུགས་རྐྱེན་ཚབས་ཆེ་ཤོས་ནི་འགོ་ནད་རིགས་ཁྱབ་འཕེལ་འགྲོ་བ་དེ་ཡིན། དེ་བཞིན་ཆུ་ལོག་དང་ཐན་པ། མཚོ་ལོག་སོགས་ཀྱི་རང་བྱུང་རྐྱེན་ངན་གཞན་མང་པོས་འཛམ་གླིང་ཡོངས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་མང་པོའི་སྲོག་ལ་འཚེ་བ་དང་། དཔེར་ན་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ལོར་མཚོ་ལོག་གི་རྐྱེན་པས་ཨེ་ཤི་ཡེ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ནང་མི་འབུམ་གསུམ་མ་ཟིན་ཙམ་དང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོར་ཡུ་རོབ་ནང་ཚ་རླུང་ཆེན་པོ་ཞིག་གིས་མི་ཆིག་ཁྲི་ལྔ་སྟོང་ཙམ་ལ་སྲོག་སྐྱོན་བྱས་ཡོད། གོད་ཆག་འདི་རིགས་གསར་འགྱུར་ནང་ལམ་སེང་ཐོན་ཡོང་བས་མི་མང་ནང་དོ་སྣང་བྱུང་གི་ཡོད་པ་དང་ང་ཚོའི་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་རྐྱེན་ངན་འདི་དག་གིས་ཐད་ཀར་གནོད་འཚེ་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་གསལ་པོ་རེད། ཚ་དྲོད་ཆེ་རུ་འགྲོ་བ་དེས་ལོ་ན་རྒན་པའི་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་ཉེན་ཚབས་ཆེ་བ་ཡོད་པ་མ་ཟད་ཞིང་པ་དང་ཁང་བཟོ་བ་ལྟ་བུ་ཕྱི་ལོགས་སུ་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་རྣམས་ལའང་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད། ད་དུང་ཚ་དྲོད་དང་ཆར་ཞོད་ཆེ་རུ་འགྲོ་སྐབས་མཱ་ལེ་རི་ཡ་ (Malaria) དང་ཁོ་ལེ་ར་ (Cholera) ལྟ་བུའི་ནད་ངན་རིགས་ཁྱབ་འཕེལ་དང་གནོད་གཞི་ལྕི་རུ་འགྲོ་གི་ཡོད། མཱ་ལེ་རི་ཡ་ནད་གཞི་འཁྱེར་མཁན་གྱི་དུག་སྦྲང་ལ་མཚོན་ན་གནམ་གཤིས་དྲོ་ས་དང་རླན་གཤེར་ཆེ་སར་འཚོ་གནས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་སྟབས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་ཁོར་ཡུག་དེ་འདྲ་རྒྱུན་ལྡན་སྐྲུན་གྱི་ཡོད་ལ་དེ་ལུགས་ཀྱི་ཉེན་ཁ་ཆེ་རུ་འགྲོ་བ་ཡིན།
ཡང་མིའི་འཕྲོད་བསྟེན་ཐད་ཤུགས་རྐྱེན་གཞན་ཞིག་ནི་མངོན་གསལ་དེ་ཙམ་མེད་པར་རྒྱུད་ནས་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཞིག་སྟེ། མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་དཔལ་འབྱོར་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་བྱེད་ཚུལ་དེ་ཡིན། ཉམས་ཞིབ་པས་རྙེད་དོན་ལྟར་ན་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་ཟས་བཅུད་ཉམས་པ་དང་། སེམས་ཁམས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་ཇེ་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། དེ་ཡང་གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་དང་འབྲེལ་བའི་རྐྱེན་ངན་གོད་ཆག་མང་དུ་འགྲོ་སྐབས་དེའི་ཤུགས་རྐྱེན་ཕོག་མཁན་གྱི་ཤུལ་ལུས་མི་མང་ལ་ལུས་སེམས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་འཕར་མ་མང་པོ་ཞིག་འཕྲད་བཞིན་པ་རེད།
ཡར་ཐོན་འགྲོ་བཞིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་སྟོན་ཐོག་ཡག་པོ་མ་སྐྱེས་པས་ཟས་བཅུད་མ་འདང་བའི་དཀའ་ངལ་ཡོང་གི་ཡོད། དེ་ཡང་གནམ་གཤིས་ཧ་ཅང་ཐལ་དྲག་པས་སྟོན་ཐོག་ཡག་པོ་སྐྱེད་མི་ཐུབ་པ་ཡིན། ནུབ་ཨཕ་རི་ཀའི་ནང་ཐན་པ་དང་ཆུ་ལོག་ཡང་ཡང་བྱུང་བས་ཞིང་པ་ཚོས་སོ་སོའི་ས་ཞིང་ནང་རང་གི་ནང་མི་ལ་འདང་བའི་ཟ་འབྲུ་ཡང་འདེབས་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་གི་མེད། དེར་མ་ཟད་ཆར་ཤོད་ཆེ་བས་ས་ངོས་ནས་ས་ཞིང་འདེབས་སའི་སའི་རིམ་པ་དང་པོ་དེ་ཆར་ཆུས་འདེད་ཕྱིན་པས་ས་ཞིང་གི་ནུས་སྟོབས་ཉམས་པ་དང་སྟོན་ཐོག་འདེབས་ལས་དཀའ་བ་བཟོ་ཡི་ཡོད། འདིའི་མཇུག་འབྲས་སུ་མི་རྣམས་རང་གི་གྲོད་པ་རྒྱག་པར་ཟ་རྒྱུ་མེད་པ་དང་ཕྲུ་གུ་རྣམས་ལ་ཟས་བཅུད་མ་འདང་བའི་དཀའ་ངལ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་ནི་ཚང་མས་ཤེས་གསལ་རེད།
གནམ་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་རྐྱེན་པས་སེམས་ཀྱི་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ག་ཚོད་བྱེད་མིན་ཐད་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་མཁན་ཉུང་ཉུང་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་བརྗོད་གཞི་གསར་པ་ཡིན་པས་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་དེ་ཙམ་ཡོང་གི་མེད། དེ་ལྟར་ཡང་ཤུགས་རྐྱེན་འདི་རིགས་མངོན་གསལ་དང་ཁྱབ་ཚད་ཆེ་བས་ང་ཚོས་དོ་སྣང་དགོས་པ་དངོས་ཡོད་ཆགས་ཡོད། དཔེར་ན། ཆུ་ལོག་དང་། ཐན་པ་དང་། རླུང་འཚུབ་དྲག་ཆར་སོགས་རང་བྱུང་གོད་ཆག་རིགས་ལས་ཐར་བའི་མི་ཚོས་རང་གི་ཁང་ཁྱིམ་དང་ནང་མི་བུ་ཕྲུག་སོགས་ལས་ཁ་བྲལ་དགོས་བྱུང་ཡོད་སྟབས་མི་དེ་ཚོའི་སེམས་ནང་དངངས་ཚབས་དང་ཡིད་མུག དེ་བཞིན་རྐྱེན་ངན་རྗེས་ཀྱི་སེམས་ནད་རིགས་འདྲ་མིན་མྱོང་གི་ཡོད། ཡར་ཐོན་འགྲོ་བཞིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོའི་ནང་སེམས་ནད་དང་སེམས་དང་འབྲེལ་བའི་དཀའ་ངལ་རིགས་ལ་དོ་སྣང་དང་བཅོས་ཐབས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ཚད་ལྡན་མེད་ལ་ཕྱོགས་གང་སྤྱིའི་ཐད་ནས་རྗེས་ལུས་ཆགས་ཡོད།

ལྗང་ཁང་རླངས་རྫས་ཀྱི་ཚད་མཐོ་རུ་ཕྱིན་པས་གནམ་གཤིས་འགྱུར་བ་དང་དེས་
མིའི་འཕྲོད་བསྟེན་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་བྱེད་ཚུལ་གྱི་རིམ་པ་བསྟན་པའི་པར་རིས་དང་དེའི་འགྲེལ་བཤད།

༡༽ ལྗང་ཁང་རླངས་རྫས་ཚད་མཐོ་རུ་ཕྱིན་པ།

༢༽ ས་གོ་ལའི་ཚ་དྲོད་མཐོ་རུ་འགྲོ་བ།
༣༽ དྲོད་ཆེན་པོ་ཆགས་པ།
༤༽ གོ་ལའི་ཚ་དྲོད་མཐོ་རུ་ཕྲིན་པས་སྟོན་ཐོག་ཡག་པོ་སྐྱེ་མི་ཐུབ་པ།༥༽ ས་ཁུལ་སོ་སོའི་གནམ་གཤིས་ལ་འགྱུར་བ་འགྲོ་བ།
༦༽ རྨས་སྐྱོན་ཤོར་བ།
༧༽ སྡོད་གནས་མེད་པར་འགྱུར་བ།
༨༽ རྒྱ་མཚོའི་ནང་སྐྱུར་ཚད་མཐོ་རུ་འགྲོ་བ།
༩༽ ཆུའི་ནང་གནས་པའི་ཚེ་སྲོག་གི་སྣོད་བཅུད་མ་ལག་འགྱུར་བ། ༡༠༽ རྒྱ་མཚོའི་མཐོ་ཚད་འཕར་བ།

གོང་འཁོད་འགྱུར་བ་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས།
༡༡༽ སྲོག་ཆགས་མང་པོ་ལྷན་དུ་གནས་སྤོ་བྱེད་དགོས་པ།
༡༢༽ དཔལ་འབྱོར་ལ་དོ་ཕོག་གཏོང་བ།
༡༣༽ ཟས་བཅུད་མ་འདང་བའི་དཀའ་ངལ་ཡོང་བ།
༡༤༽ སྤྱི་ཚོགས་ནང་ལྷིང་འཇགས་མེད་པ།
༡༥༽ ཉ་ལ་སོགས་པའི་ཆུའི་རྩི་ཤིང་རིགས་སྐྱེ་འཕེལ་ལམ་ལྷོང་མི་ཡོང་བ།
༡༦༽ འགོ་ནད་རིགས་འཕེལ་བ་བཅས་ཡིན།
༡༧༽ གནས་གྱར་བ།

གྱུར་ལྡོག་གི་ཤུགས་རྐྱེན།

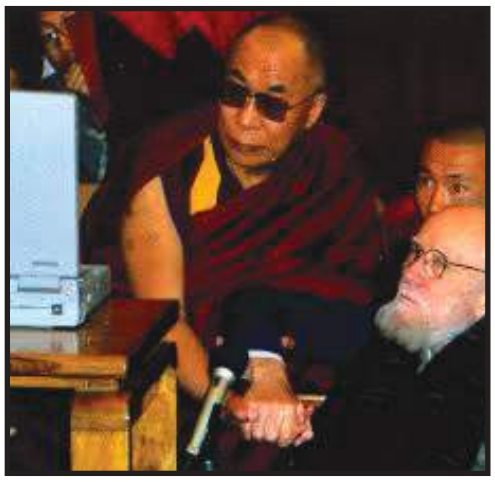

“རྒན་ཌེ་ཝིཌ་གི་སློབ་ཚན་ཉན་བསྡད་དུས་སྐབས་རེ་དབུ་མའི་གཞུང་ཉན་བསྡད་པ་འདྲ་བོ་ཚོར་གྱི་འདུག འོན་ཀྱང་ཚད་རྡུལ་གྱི་རྒྱབ་རྟེན་རྩིས་རིག་གི་ཐོག་ནས་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད་སྐབས་ལུང་ཙམ་ཞིག་གི་སྣང་བ་ལས་མགོ་འཚོས་ཀྱི་མི་འདུག” ཟེར་བ་དང་ཡང་།
“ང་ཚོས་མགོ་འཚོས་མིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཁོང་ནི་དགའ་མོས་ཆེ་ཤོས་བྱེད་སའི་དགེ་རྒན་དེ་ཡིན་པ་སྨོས་མེད་ཡིན།” ཞེས་ཟེར་།
ཁོང་སྐྱེ་བ་ཕྱི་མ་དག་ཞིང་ལ་སྐྱེ་བར་ང་ཚོས་སྨོན་ལམ་འདེབས་མི་དགོས་པའི་གང་ཟག་ཅིག་ཡིན་ནའང་ཁོང་གི་མཛད་རྗེས་དང་ཁོང་དང་འབྲེལ་བའི་དྲན་ཚོར་རྣམས་མ་བརྗེད་པར་དུས་གཏན་དུ་ང་ཚོའི་སེམས་ངོགས་སུ་ཉར་ངེས་ཡིན།

༸གོང་ས་མཆོག་གཙོས་པའི་བོད་
མི་ཚོ་དང་འབྲེལ་འདྲིས་ཆེ་ཞིང་སྙན་
གྲགས་ཆེ་བའི་ཚན་རིག་པ་ཌེ་ཝིཌ་ཕིན་
ཀེལ་སི་ཊ་ཡན་ཁོང་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ཟླ་ ༡
ཚེས་ ༢༤ ལ་རང་ཁྱིམ་དུ་དགོངས་པ་རྫོགས་པ་
རེད། སྐབས་དེར་ཁོང་དགུང་ལོ་ ༨༦ དང་ཨ་རིར་རྟེན་
གཞི་བྱས་པའི་ཇོར་ཇི་ཡ་འཕྲུལ་རིག་ཁང་གི་བགྲེས་ཡོལ་ཕེབས་ཟིན་པའི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཞིག་རེད།
མི་ཚེའི་མཐའ་མཇུག་དུ་བལྟ་སྐྱོང་གནང་མཁན་བཟའ་ཟླ་དང་བུ་ཕྲུག ཚ་བོ་ཚ་མོ་སོགས་ཡོད་ལ་མཛའ་བརྩེ་ལྡན་པའི་ནང་མི་དང་སྤུན་མཆེད་ཀྱི་ཁེངས་པའི་ཁོར་ཡུག་ཅིག་གི་
ནང་རང་གི་ཆེས་མཐའ་
མཇུག་གི་འཚོ་བ་སྐྱེལ་རྒྱུ་
བྱུང་ཡོད། མ་ཟད་ཚེ་ལས་
འདས་པའི་རྗེས་སུ་ཡང་
ཁོང་གི་ནང་མི་ཙམ་མ་ཡིན་
པར་བོད་རིགས་གཙོས་
པའི་གྲོགས་པོ་ཚོས་འཛམ་
གླིང་གི་ས་ཕྱོགས་གང་ས་
ནས་མྱ་ངན་གྱི་གུས་དུད་
དང་ལྷན་དུ་ཁོང་གི་ཆེས་
དོན་ཕན་ལྡན་པའི་མི་ཚེ་
ལ་ཕྱིར་དྲན་གྱི་མངགས་བརྗོད་དང་ལེགས་གསོལ་ཕུལ་ཡོད། ཁོང་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༢༩ ལོར་ཨ་རིའི་ནིའུ་ཡོག་གྲོང་ཁྱེར་དུ་འཁྲུངས་པ་དང་། དེ་གའི་ནང་གཞི་རིམ་གྱི་སློབ་གྲྭ་འགྲིམས་ཞིང་མཐར་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོར་ནིའུ་ཡོག་མཐོ་སློབ་ཁང་ནས་དངོས་ཁམས་རིག་པའི་ཐོག་ཚན་རིག་རབ་འབྱམས་པའི་བསླབ་པ་མཐར་སོན་བྱུང། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༣ ལོར་འཛམ་གླིང་ནང་གྲགས་ཆེ་བའི་མེ་སཱ་ཆུ་སེ་ཊ་ (Massachusett) འཕྲུལ་རིག་ཁང་ནས་དངོས་ཁམས་རྣམ་བཞག་རིག་པའི་ཐོག་འབུམ་རམས་པའི་ཕྱག་འཁྱེར་བཞེས་ཐོག་སྤྱི་ལོ་༡༩༦༠ བར་སི་ཊི་ཝེན་འཕྲུལ་རིག་ཁང་ (Stevens Institute of Technolo-gy) དུ་སློབ་སྟོན་པའི་ཕྱག་ལས་གནང་བ་དང་ལྷན་དུ་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༩-༡༩༦༠ བར་ཡུ་རོབ་ལྟེ་རྡུལ་ཞིབ་འཇུག་བསྟི་གནས་ཁང་དུ་ཕོར་ཌ་ཐེབས་རྩའི་སློབ་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་བཞེས་མྱོང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༤ ནས་ ༡༩༧༦ བར་ཡེ་ཤི་བ་གཙུག་ལག་མཐོ་སློབ་ཁང་ (Yeshiva University) དུ་དངོས་ཁམས་རིག་པའི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོའི་གོ་གནས་དང་། ༡༩༧༨ ནས་ ༡༩༨༠ བར་ཡེ་ཤི་བ་གཙུག་ལག་མཐོ་སློབ་ཁང་དུ་དངོས་ཁམས་རིག་པའི་སྡེ་ཚན་གྱི་འགན་འཛིན་དང་རང་བྱུང་ཚན་རིག་གི་སློབ་དཔོན་གྱི་ཕྱག་ལས་གནང་ཡོད། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༨༠ ལོར་ཨེ་ཊ་ལན་ཊ་ལ་ཕེབས་ཏེ་ཇོར་ཇི་ཡ་འཕྲུལ་རིག་གཙུག་ལག་ཁང་ (Georgia Institute of Technology) གི་དངོས་ཁམས་རིག་པའི་སྡེ་ཚན་འགན་འཛིན་གནང་བ་དང་། དེ་ནས་བཟུང་རྒས་ཡོལ་མ་ཐོབ་བར་མཐོ་སློབ་དེར་དངོས་ཁམས་རིག་པའི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོའི་གོ་མིང་ཐོག་

ཕྱག་ལས་གནང་བ་རེད། དེ་བཞིན་ལོ་ངོ་
ཉི་ཤུ་ལྷག་གི་རིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་དངོས་ཁམས་
རིག་པའི་དུས་དེབ་ཀྱི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་གནང་
ཡོད་ལ་།
དུས་དེབ་འདི་ནི་དངོས་ཁམས་རིག་པའི་རྣམ་
བཞག་གི་རིགས་ལམ་དང་རྙེད་དོན་གཙོ་བོ་ཁྱབ་སྤེལ་
བྱེད་སའི་དུས་དེབ་སྙན་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་ཆེ་མཐོང་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། ཁོང་རང་ཉིད་འཚོ་ཡུན་རིང་བུ་ག་ནག་པོ་ (Black hole) སྐོར་ཉམས་ཞིབ་རྒྱུན་རིང་གནང་བ་དང་། དེ་ལས་དངོས་ཁམས་ཚན་རིག་ནང་བུ་ག་ནག་པོའི་གོ་རྟོགས་རྒྱ་སྐྱེད་ཡོང་བར་ཕན་རླབས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། དེ་བཞིན་ཚད་རྡུལ་ཤུགས་རིག་དང་དུས་དང་བར་སྣང་གི་གནས་ལུགས་ཐད་ལའང་ཉམས་ཞིབ་ཡུན་རིང་དང་དོན་ཕན་ལྡན་པའི་ལེགས་སྐྱེས་ཕུལ་ཡོད། ཁོང་གིས་གོ་དོན་གསར་པ་མང་པོ་བློ་སྟོན་གནང་བ་དེ་དག་སྐོར་མང་ཆེ་བ་ཁོང་ཉིད་ཀྱིས་བརྩམས་གནང་བའི་དཔེ་དེབ “ཚད་རྡུལ་འཐེན་ཤུགས།” ཅེས་པའི་ནང་བཀོད་ཡོད།ལྷག་པར་དུ་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ལོ་ནས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་དང་སེ་གྷར་ཁྱིམ་ཚང་་ཐེབས་རྩ་ (Sager Family
Foundation) གཉིས་ཟུང་འབྲེལ་
གྱི་གོ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་པའི་ཚན་
རིག་ཟབ་སྦྱོང་མང་དག་ཅིག་གི་
ནང་ཁོང་གིས་སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་ཕྱག་
རོགས་གནང་བ་དང་། ཟབ་སྦྱོང་
ནང་ཚོགས་བཅར་བྱེད་མཁན་
བོད་ཀྱི་དགེ་འདུན་པ་མང་པོ་
ཞིག་ལ་ཕན་ཐོགས་རླབས་ཆེ་
བྱུང་ཡོད། རྗེས་སོར་ལོ་ཚོད་
ཀྱི་རྐྱེན་པས་ཟབ་སྦྱོང་སློབ་ཁྲིད་
ཆེད་དངོས་སུ་མཉམ་བཞུགས་མ་
ཐུབ་ཀྱང་གློག་འཕྲིན་སོགས་ཀྱི་བརྒྱུད་ནས་མུ་མཐུད་སློབ་ཁྲིད་དང་གོ་སྡུར་མཇུག་སྐྱོང་གནང་བ་མ་ཟད་སློབ་མ་དགེ་འདུན་པ་ཚོས་ཀྱང་ཆེས་དགའ་མོས་བྱེད་སའི་དགེ་རྒན་ཞིག་ཆགས་ཡོད། དེ་མིན་སེམས་དང་སྲོག་གི་བགྲོ་གླེང་ནང་མཉམ་བཞུགས་བྱེད་མྱོང་བ་དང་། དེའི་སྐོར་༸གོང་ས་མཆོག་གི་ཕྱག་དེབ་རྡུལ་སྙེད་འཇིག་རྟེན་ནང་དུ་ཡང་གསལ་པོ་འཁོད་ཡོད། ཁོང་༸གོང་ས་མཆོག་ལ་གུས་བཀུར་ཆེན་པོ་ཡོད་མཁན་ཞིག་དང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་སེམས་ཐག་ཉེ་པོ་ཡོད་མཁན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། བོད་དང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་ཚུལ་སྐོར་ཁོང་ལ་སློབ་མ་ཚོས་བཀའ་འདྲི་ཞུ་སྐབས། ཁོང་གིས།
“དེ་སྔ་ངས་ཚད་རྡུལ་རྣམ་བཞག་ནང་བསམ་བློ་གཏོང་སྐབས་བར་སྣང་ངམ་ནམ་མཁའི་ཚད་རྡུལ་ཞེས་པ་ཞིག་གི་བསམ་ཚུལ་སྟོན་ཡང་དེར་དོ་སྣང་བྱེད་མཁན་དེ་ཙམ་མ་བྱུང་བ་དང་། མང་པོ་ཞིག་གི་དེ་ནི་མི་སྲིད་པ་རེད་བསམ་གྱི་ཡོད། གནས་ཚུལ་དེའི་སྐོར་བསམ་ཞིབ་བྱེད་མཁན་མ་བྱུང་བས་སྐབས་ཞིག་ལ་ང་རང་ཡིད་ཐང་ཆད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་བྱུང་། འོན་ཀྱང་རྗེས་སོར་ནང་པའི་གཞུང་གི་ནང་དུ་ནམ་མཁའི་རྡུལ་ཞེས་པ་འཇོག་ཚུལ་གོ་ཐོས་བྱུང་བ་དང་དེ་ནི་ངོས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་དང་མཐུན་པོ་བྱུང་བས་བློ་སྐྱེད་གསར་པ་ཞིག་ཐོབ་བྱུང་།” ཞེས་བཤད་ཡོད།
ཡང་ཁོང་གི་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་མྱོང་བའི་ང་ཚོའི་ཚན་རིག་ཟབ་སྦྱོང་གི་སློབ་མ་ཚོར་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་ཕྱོགས་སྐོར་སྐད་ཆ་འདྲི་སྐབས། ཁོང་ཚོས་།

ཌེ་ཝིཌ ཕིན་ཀེལ་སི་ཊ་ཡན
David Ritz Finkelstein

སྐྱེས་ལོ། ༡༩༢༩ ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༡༩།

འདས་ལོ། ༢༠༡༦ ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༢༤།

ཚན་རིགབསྟན་འཛིན་དཔལ་སྒྲོན།
བསྟན་འཛིན་རྟ་མགྲིན།

རྩོམ་སྒྲིག་པ།
རྩོམ་སྒྲིག་ལས་རོགས།

སློབ་སྟོན་པ།
དགེ་བཤེས་ལྷག་རྡོར།

Tsen-Rig (Science Deptt)
Library Of Tibetan Works &Archives
Gangchen kyishong,
Dharamsala -176215.
(H.P.) INDIA.
Phone: +91-9882255047
Visit us at: www.ltwa.net
For subscribtions, inquiries, submissions kindly contact
us at the above address.